

İNGİLTERE GELİR VERGİSİ SİSTEMİ

Birol UBAY^(*)

ÖZET

İngiltere, AB üyesi olmakla beraber Kara Avrupa'sına nazaran farklı gelir unsurlarını içeren bir gelir vergisi sistemine sahiptir. Özellikle Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde kendine yer bulan Trust sisteminden elde edilen kazançların vergilendirilmesi kendine has özelliklere sahiptir. Ayrıca İngiltere gelir vergisi sistemi, farklı türde vergi istisna ve indirimleri ile kara Avrupa'sından farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Krallık Gelir Vergisi, Trust, Vergilendirilebilir Gelir

1- GİRİŞ

Bir ada devleti olan Birleşik Krallık (İngiltere) AB üyesi olmakla birlikte Euro Bölgesi dışında kalmayı tercih etmiş ve kendine has bir gelir vergisi sistemine sahip olan bir ülkedir. Kara Avrupa'sı hukuk sisteminden farklı olarak Anglo-Sakson hukuk sisteminin uygulandığı İngiltere'de bu hukuk sisteminin yansımaları olan "Trust" sistemi gibi bazı uygulamalar mevcuttur. Dolaysız vergilendirme alanında, AB düzeyinde en az uyumlaştırmanın sağlandığı ve daha çok üye ülke vergi sistemlerinin birbirine yakınlaştırılmasının amaçlandığı gelir vergisi alanında İngiltere geçmişten gelen gelenekçi yapısını muhafaza etmektedir.

Bu çalışmada öncelikle İngiltere gelir vergisi sistemi genel hatları ile ele alınmış, daha sonra gelir vergisi unsurları ve gelirin hesaplanmasında dikkate alınacak indirimler açıklanmıştır. Son olarak da vergi oranları ve gelir vergisi beyannamesinin verilme dönemleri belirtilmiştir.

^(*) Gelir Uzmanı

2- İNGİLTERE'NİN GENEL DURUMU

2009 yılında Birleşik Krallığın (bundan sonra metin içinde İngiltere olarak anılacaktır) sosyal katkıları dâhil toplam vergi / GSYİH oranı, 2003 yılından buyana en düşük seviyesi olan % 34,9'da kalmıştır. Vergi yapısı nispeten dolaysız vergiler ağırlıklı bir yapı sergilemektedir. Dolaysız vergiler, toplam vergilendirme içinde % 34,5 puanlık dolaylı vergi payını önemli bir oranda aşarak % 46,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu açıdan bakıldığında dolaysız vergiler başlıca gelir kaynağı olarak görülmektedir. 2003 yılındaki gerilemenin yanında, gelir vergisi gelirleri GSYİH'nin yaklaşık % 10,4 ila 10,8 oranında sabitlenmiştir¹.

2.1- İngiltere Gelir Vergisi Sistemine Genel Bakış

İngiltere'de alt ve üst gelir vergisi oranları % 20 ve % 40'dır. Alt oranın uygulanacağı gelir dilimi, 2011–2012 yılları için 35.000 İngiliz Poundu olarak sınırlandırılmış ve 2013–2014 yılları için bu oran dondurulmuşken, 2011–2012 yılları için bireysel gelir vergisi istisnası rakamı 7.475 İngiliz Poundu'na yükseltilmiştir. Bu istisna rakamını 10.000 İngiliz Pound'una yükseltmek uzun dönem hedeflerinin bir parçasıdır ve bu bakımdan 2012–2013 yılları için 8.105 İngiliz Poundu olması kararlaştırılmıştır. % 50 olan üst gelir vergisi oranı yıllık 150.000 İngiliz Poundu'nu aşan gelirlere uygulanmaktadır ve gelir vergisi istisnası rakamı yıllık 100.000 İngiliz Poundu'nun üstündeki gelirler için sınırlandırılmıştır. Bunlar içinde en yüksek gelir vergisi istisnası tutarı 65 yaş ve üstü için uygulanmaktadır².

Menkul sermaye iratları için, bireysel toplam gelire bağlı olarak, 2010 Haziran ayından sonra elde edilen kazançlar için vergi oranları % 18 ve % 28 olmuştur. 2011–2012 döneminde yıllık istisna miktarı 10.600 İngiliz Poundu olurken ve bu rakam enflasyona uyumlu şekilde yıllık olarak arttırılacaktır. % 10'luk oran nitelikli girişimci yardımları kazançları için uygulanmaktadır. Kâr payları için % 10 başlangıç oranı, % 32,5 üst oran ve % 42,5 ek oran olmak üzere üç oran uygulanmaktadır.

2011 Nisan ayından itibaren emeklilik tasarrufları vergi imtiyazı yıllık istisna rakamı güncel rakamı olan 255.000 İngiliz Poundu'ndan 50.000 İngiliz Poundu'na düşürülmüştür. Ayrıca emeklilik tasarrufları vergi imtiyazının hayat boyu toplam istisna rakamı toplamı 2010–2011 döneminden itibaren 1,8 Milyon İngiliz Poundu'ndan 1,5 Milyon İngiliz Poundu'na düşürülmüştür.

İngiltere gelir vergisi sisteminde iki tür vergi indirimi bulunmaktadır. İlki çocuk vergi indirimi, ikincisi de düşük gelirli çalışan yetişkinleri kapsayan çalışma vergisi indirimidir.

2.1.1- Vergilendirilebilir Kişi

İngiltere, şahıs gelirleri üzerinde gelir vergisi ve sermaye kazançları vergisi uygulamaktadır. Geçerli vergi kanunlarına göre; ülkede mukim olan bireyler ve ortaklıklar tam mükellef olarak tüm kazançları üzerinden vergilendirilirken, mukim olmayanlar sadece İngiltere'de elde ettikleri kazançlar üzerinden gelir vergisi öderler³.

Şu kişiler ülkede mukim sayılmaktadır;

- 183 gün İngiltere'de bulunanlar veya

¹ Eurostat European Commission, Taxation Trends In The European Union 2011 Edition, Belgium, 2011, ss. 259-261

² a.g.e. ss: 259-261

³ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 1

- 4 yıl peş peşe yapılan mutat ziyaretlerinin, her bir vergi yılındaki ortalama süresi 91 gün veya daha fazla olanlar, beşinci yıldan itibaren İngiltere’de mukim sayılır.

Prensip olarak, ülkede mukim olan kişinin İngiltere’ ye geliş ve gidişleri tam vergi yılını etkilemez. Bireysel vergi mükellefiyeti ile ilgili coğrafi sınırlamalar; sıradan ikametgâh ve kanuni ikametgâh gibi iki diğer faktöre de bağlıdır. Sıradan ikametgâh, İngiliz mevzuatında tanımlanmamıştır ama genel olarak şunları gösterir;

- Bireyin İngiltere’de bulunma bakımından şimdi ve gelecekteki niyetini,
- Ülkeye 4 yıl peş peşe yapılan mutat ziyaretlerin her bir vergi yılındaki ortalama süresi, 91 gün veya daha fazla olursa, beşinci yıldan itibaren İngiltere’de mukim sayılır.

Kanuni ikametgâh kavramı yabancı kaynaklı gelirlerin ve menkul kıymet gelirlerin vergilendirilmesi bakımından oldukça önemlidir.

Normal olarak ülkede ikamet eden ancak tam bir vergi yılı boyunca kayıp olan kişi İngiltere’de olağan mukim olmaya devam eder ancak kayıp olunan tüm vergi yılı için yerleşik sayılmaz. Vatandaş olmayan sıradan mukim kişi, İngiltere kaynaklı olmayan gelirleri için ne gelir vergisine ne de İngiltere’deki kira gelirleri dışında kalan yatırım gelirleri için alt ve üst gelir vergisi oranlarına tabi değildir. Vatandaş olmayan kişinin vergilendirilmesi, % 20 tasarruf gelirleri vergi oranı ile sınırlandırılmıştır. Bununla birlikte dünya çapında geçerli kazançları sermaye kazançları vergisine tabi olacaktır.

Karı-koca ayrı ayrı vergilendirilir, her bir eş kendi vergi ödevlerinden sorumludur. Temel kişisel istisnalar, evli eşler istisnasının karı koca arasında bölünmesiyle her bir eşe verilir. Çocukların gelirleri, ebeveynleri tarafından çocuk üzerine aktarılan para veya mülkten kaynaklanmadıkça ayrı şekilde vergilendirilir. 2004 Hemcins Birlikteliği Anlaşmasına göre kayıt olan hemcins partnerler vergisel amaçlar bakımından evli çiftler gibi değerlendirilirler.

Ortaklık içinde ticaret veya serbest meslek faaliyeti icra eden şahıslar, ortaklık gelirleri ve sermaye kazançları payları üzerinden ayrı ayrı ve şeffaflık ilkesine göre vergilendirilirler⁴

2.1.2- Vergilendirilebilir Gelir

Ülke vatandaşı kişiler, yurt içi ve dışı tüm gelirleri üzerinden gelir vergisine tabidirler. Gelirin kaynağının türüne göre farklı gelir vergisi kuralları uygulanır, örneğin gayrimenkul sermaye iradı, ticari ve serbest meslek kazancı, yatırım geliri, kâr payı geliri, döviz geliri ve ücret geliri. Konutun kira değeri, verginin konusuna girmez⁵.

Bireyin vergilendirilebilir geliri ilk olarak gerçek gelirin anlaşılması ile hesaplanır. Toplam gelir, her bir gelir kaynağının elde edilebilmesi için yapılan giderler ve bazı özel indirimler düşüldükten sonra kalan tutardır. Daha sonra bu tutardan, kişisel indirimler çıkarılarak nihai vergilendirilebilir gelir miktarına ulaşılır.

Ülkede yerleşik olmayan şirketlerin, Trust⁶ ve İngiliz vatandaşlarına fayda sağlayan diğer teşebbüslerin gelirlerinin değerlendirilmesi bakımından kurallar bulunmaktadır.

⁴ a.g.e.s.2

⁵ HM Revenue & Customs, Income Tax, erişim 2012, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

⁶ Trust kelimesi, dilimizde güvenmek anlamına gelmekle birlikte, hukuki bir kurum olarak “trust” un Türk Hukuku’nda karşılığı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu kurumdan söz ederken trust kavramı kullanılacaktır.

Genel olarak Trusts⁷ ve vasiyeti tenfiz görevlilerinin elde ettiği, kara Avrupa'sı hukuk sistemindeki intifa hakkı geliri ve vasiyeti tenfiz gelirleri ile eşdeğer olan, zilyetlik Trust faiz geliri üzerinden, sadece % 20 temel vergi oranında veya % 20 tasarruf gelirleri vergi oranında veya % 10 karpayı vergi oranında gelir vergisi tahakkuk ettirilirken, Trustların ve emlakların bireysel faydalanıcıları, iştirak ettikleri trust ve emlak gelirleri bakımından daha yüksek vergi oranlarına tabidirler⁸.

İsteğe bağlı Trust⁹ veya birikim Trust'larından elde edilen gelirler şu şekilde vergilendirilir;

- 1.000 İngiliz Pound'una kadar, kârpayı gelirleri için % 10, diğer gelirler için % 20,
- Yukarıda belirtilen miktarın üstündeki gelirlerde; kârpayı gelirleri için % 42,5, diğer gelirler için % 50.

Faydalanıcılara yapılan isteğe bağlı ödemelerde % 50 vergi indirimi tanınmaktadır. Eğer, faydalanıcı bir vergi mükellefi değil ise veya yüksek veya ek orandan vergi ödemişse, verginin geri ödenmesini talep edebilir. Eğer faydalanıcı yüksek orana tabi bir vergi mükellefi ise başkaca bir yükümlülüğü bulunmamaktadır.

2.1.3- Vergi İstisnaları

İngiliz Gelir Vergisi Kanunu'nda başlıca gelir vergisi istisnaları şu kalemlerden oluşmaktadır:

- 14 Mart 1988 tarihinden sonraki mahkeme kararı ile alınan Birleşik Krallık içi veya yabancı nafakalar veya 14 Mart 1988 tarihi öncesi mahkeme kararı ile alınan ve ödeyiciye yeni vergi kurallarının uygulandığı nafakalar.
- 14 Mart 1988 tarihinden sonra elde edilen ayrılan eşe yapılan ödemeler gibi sözleşme ile taahhüt edilen gelirler.
- Gelir vergisi geri ödemeleri faizleri
- Ağaçlık ve ormanlık alanla uğraşanların gelirleri

Tasarruf gelirleri için;

- Ulusal tasarruf sertifikaları faizleri ve Ulusal Tasarruf Bankalarındaki vadeli hesabın ilk 70 Pound'luk faizi,

⁷ Trust kurumu, Anglo-Sakson Hukuku'nda uygulama alanı bulmaktadır. Bu kavram, Anglo-Sakson Hukuku'nun her alanına girmiş olup, mahkemeler bu kavrama başvurarak birçok sorunu halletmektedirler. Trust, bir "şey" in, bir ya da birkaç kişi tarafından özel bir amacın gerçekleşmesi veya bazı kimselerin yararına olarak, "şey" i saklamak ve yönetmek amacı ile devralınmasıdır. Burada önemli olan nokta, "şey" üzerinde devredenlerin sahip olduğu hakkın, yalnızca devralana karşı değil, devir konusu "şey" i iktisap edebilecek herkese karşı ileri sürülebilmesidir. Hakkın yalnızca devralana karşı değil, devir konusu şeyi iktisap edebilecek herkese karşı da ileri sürülebilmesi, trust hukukunun, sözleşme hukukundan farkını ifade etmektedir. (<http://www.spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=455&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf>)

Bir tür mülkiyet şekli ve varlık yönetim rejimi olan servet yönetimi müessesesi; kurucusu (settlor/truster), servet yöneticisi (trustee) ve hak sahipleri (beneficiary) arasında üçlü bir ilişki oluşturmaktadır. Bir kere kurucusu servet yönetimini meydana getirdiğinde, servet yöneticisi ve hak sahibi servet yönetiminin varlıkları üzerinde aynı anda hak sahibi olmaktadırlar. Doğal olarak, servet yönetimi müessesesi; vergi avantajları, mallarının haczedilememesi, kendine özgü mal topluluğu oluşturması, gerçek ya da tüzel hukuki kişiliğinin olmaması özellikleriyle aşırı esnek yapısıyla, servetin ve yönetiminin devrini kolaylıkla sağlayabilmektedir.

⁸ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 3

⁹ Discretionary Trust (isteğe bağlı Trust) :Gelir veya sermaye dağıtımı takdiri yetkisinin bazı durumlarda kurum yöneticilerinin elinde bulunan vakıf.

- Bireysel tasarruf hesapları geliri
- Tek veya ana ikametgâhın kiralanmasından elde edilen 4.250 Pound'a kadar olan gelirler,
- Satın alınan ömür boyunca gelirin sermaye unsuru

2011–2012 vergi dönemi için, hisse senetlerinin satışından elde edilen menkul kıymet kazançları için bireylere 10.600 Pound'a kadar, yeddi emirlere 5.300 Pound'a kadar gelir vergisi istisnası tanınmıştır. Bu istisnalar ayrıca, vergi mükellefinin tek evini veya ana ikametgâhını, yarış atlarını elden çıkarmasından, ölüme bağlı olarak elden çıkarmalar, devlet menkul kıymetlerinin, nitelikli şirket hisselerinin elden çıkarılması, vb gelirlere de uygulanmaktadır¹⁰.

2.1.4- Emek Gelirleri

2.1.4.1- Ücret Gelirleri

Bir bireyin ücret ve maaş olarak elde ettiği gelirler, memuriyet veya iş dolayısıyla elde edilen gelir olarak vergilendirilir. İndirimler; memuriyet ve iş görevleri performansında özellikle gerekli olan giderler bakımından tanınmıştır. Hesaplanan maliyetler genel olarak gider olarak indirilemez çünkü bunlar iş görevlerinin ifası sırasında ortaya çıkmamıştır.

İşveren tarafından işçiye geri ödenen bazı taşınma giderleri vergiden istisnadır. Yasal istisna rejimi, işçinin ana ikametgâhının değişmesi ile bağlantılı ödemeleri ve yardımları kapsar. Bu ikametgâh değişiklikleri ile ilgili ödeme ve yardımlar şunlardan kaynaklanır;

- İşçinin yeni bir işveren tarafından işe alınması
- İşçinin, işvereni tarafından görevinin değiştirilmesi
- Aynı işverene bağlı olarak yerine getirilen mevcut görevlerin yerlerinin değiştirilmesi

İşverenler tarafından işçilerine ödenen tam zamanlı eğitim ödemeleri 15.480 Euro'ya kadar vergiden istisnadır. İngiltere'de ikamet eden gemici, eğer 1 yıllık dönem boyunca zamanının yarısından daha az vaktini İngiltere'de geçiriyorsa maaşından yapılacak % 100 indirim hak kazanır. Eğer gemici İngiliz bir işverene sahip ise, vergi dairesi kazandığı kadar öde sistemini sıfır olarak uygular ve maaşından stopaj kesilmez¹¹. Dahası, işçi tarafından bireysel emeklilik sistemi altında yapılan prim ödemeleri temel gelir vergisi oranından ödenmeye devam edilirler.

2.1.4.2- Aynı Yardımlar

İngiltere Gelir ve Gümrük İdaresi Başkanlığı tarafından, çalışanlar ve yöneticiler tarafından elde edilen aynı yardımların vergilendirmesinde karmaşık hükümler bulunmaktadır.

Genel olarak, çalıştıkları şirketin hisselerini aynı yardım şeklinde elde eden çalışanlar, hisse senedinin emisyon fiyatı ile piyasa değeri arasındaki fark üzerinden gelir vergisine tabidir. Bu kural, hisse senetleri ister direkt olarak isterse hisse senedi opsiyonları yoluyla elde edilsin, uygulanacaktır.

Onaylanmamış hisse senesi edinme hakkına ilişkin plan için; vergilendirme hakkın kullanımı ile ortaya çıkar.

Onaylanmış hisse senedi alım planları; tanındıktan 3 yıl içinde kullanılamaz ve değeri 30.000 Poundu aşan hisse senetlerine gelir vergisinden istisna olma hakkı vermez. Değer artış kazancı vergisi,

¹⁰ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 5

¹¹ Deloitte International Tax, United Kingdom Highlights 2012, s:2

çalışan tarafından elde edilen hisse senetlerinin elden çıkarılması ile tarh edilir. Bu plan, mutlaka İngiliz Gelir ve Gümrük İdaresi Başkanlığı tarafından onaylanmalıdır ve ayrıca birçok kısıtlamaya tabidir.

Onaylanmış hisse senedi teşvik planları, şirketin tüm çalışanlarına uygulanan planlardır. Bu plana göre; çalışanlar her ay maksimum 125 Pounda kadar vergi dışı gelir olarak hisse senedi alabilirler ve ayrıca işveren şirket tarafından dolaylı veya dolaysız şekilde hisse senetleri tahsis edilebilir. Tahsis edilen hisse senetlerinin değeri 3.000 Pound'dan fazla olamaz. Plan dâhilinde en az 5 yıl alıkonulan hisse senetleri bakımından ortaya çıkan hisse senedi gelirleri bakımından bir gelir vergisi tarh edilmez. Ayrıca çalışan plandan ayrıldığı zaman, vergi amaçları bakımından değer artış kazancı elde etmiş gibi işlem görür¹².

2.1.4.3- Emeklilik Gelirleri

Emeklilik gelirleri, ücret gelirleri ile aynı şekilde vergilendirilir. Vergi emeklilik ödemesi yapan kurum tarafından kaynakta kesilerek gelirden düşülür. Emekliliğin başlama tarihinde, emekli ödeneğinin bir kısmı vergiden istisna toptan ödeme şeklinde hesaplanır. Yasal emeklilik sistemine katkıda bulunan bireyler, 2011–2012 dönemi için yıllık 50.000 Pound limite tabi olan vergilendirilebilir gelirlerinin % 100'ne kadar katkılarıyla ilgili gelir vergisi indirimi talep edebilirler. Bu limitin üstündeki işveren katkıları da dâhil tüm katkılar vergiye tabi olacaktır. Ayrıca bir ya da daha fazla emeklilik fonundan bireyler tarafından elde edilen vergi dışı gelirlerin toplamı için hayat boyu sınırı vardır. Bu limit 2011-2012 dönemi için 1,8 milyon Euro'dur. Bu limiti aşan miktarlar vergilendirilir. Hayat boyu istisnasını aşan miktar eğer toptan olarak alınmış ise; istisnayı aşan miktar % 55 vergi oranı ile vergilendirilir ve eğer emeklilik maaşı şekline alınırsa % 25 vergi oranı ile vergilendirilir¹³.

Satın alınan hayat boyu yıllık ödeme sözleşmesi gelirleri sigorta matematiği prensibine göre gelir unsurları ve sermaye unsurları arasında parçalara ayrılmıştır. Sadece gelir unsuru vergilendirilir.

Yabancı sigorta gelirleri alıcı üzerinden doğrudan değerlendirme ile vergilendirilir. % 10 stopaj vergisi uygulanır. Eğer alıcı İngiltere'de mukim değil ise, havale temelinde vergilendirilir ve stopaj vergisi uygulanmaz¹⁴. Yabancı emeklilik fonları tarafından toplu yapılan ödemeler, emekliliğin yurt dışı ile alakalı hizmetlerle olan ilişkisi nispetinde vergiden istisnadır.

2.1.4.4- Yönetici Ücretleri

Yönetici ücretleri aynı yöntemle diğer emek gelirleri olarak vergilendirilir.

2.1.5- Ticari ve Serbest Meslek Gelirleri

Ticari ve meslek kazançları gelir vergisine tabidir. Eğer indirilecek giderler, tamamen bu gelirlerin elde edilmesi bakımından ortaya çıkmış ise vergilendirilebilir gelirden tamamen indirilir.

Bazı tür giderlerin indirimi ile alakalı sınırlamalar bulunmaktadır. Bu sınırlamalar, sermaye şeklindeki harcamalarını, eğlence harcamalarını ve özel ve yerel amaçlar için yapılan harcamalarını içerir¹⁵.

¹² IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 6

¹³ HM Revenue & Customs, Income Tax, erişim 2012, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

¹⁴ Deloitte International Tax, United Kingdom Highlights 2012, s:2

¹⁵ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 7

2.1.6- Yatırım Gelirleri

Kar payları, faizler, telif hakları ve kira gelirleri vergiye tabidir. Yatırım gelirlerini elde etmek için yapılan harcamalar genel olarak indirilebilir.

Şu tür yatırım gelirleri vergiden istisnatır:

- Milli tasarruf sertifikaları faizleri ve milli tasarruf bankalarındaki sıradan mevduat faizleri,
- Bireysel tasarruf hesapları gelirleri,
- Asıl ikametgâhın bir kısmının kiraya verilmesi nedeniyle 4.250 Pounda kadar olan gelirler,
- Satın alınan ömür boyu yıllık ödeme sözleşmelerinin sermaye unsuru.

Yerel kâr payları, vergi kredisi sisteminin uygulanmasına bağlı olarak indirimli orandan vergilendirilir. Kâr payına eklenen vergi kredisi, kâr payının dokuzda birine eşittir ve geri iade edilmez. Bireyin vergilendirilebilir geliri, kâr payı artı kredidir ve dokuzda birlik vergi kredisi, mükellefin kâr payı ve kredi ile ilgili vergi yükümlülüğünden mahsup edilir¹⁶.

2.1.7- Değer Artış Kazançları

Yerleşik olan ya da daimi olarak İngiltere’de ikamet eden kişilerin her ikisinin de yurt içinde ve dışında elde ettikleri tüm değer artış kazançları üzerinden gelir vergisi hesaplanır. Diğer gelir vergisi türlerinde olduğu gibi, karı-koca ve aynı cinsiyetteki partnerler, her biri temel istisnalara sahip olacak şekilde elde ettikleri gelirler üzerinden ayrı ayrı vergilendirilirler. Eşler ve partnerler arasındaki transferler; ne vergilendirilebilir geliri ne de indirilebilir zararı arttıracak şekilde değerlendirilemez¹⁷.

Değer artış kazançları şu şekilde vergilendirilir:

- Vergi mükellefinin temel oranın uygulandığı limite kadar olan kazançları üzerinden % 18,
- Bu limiti aşan kazançlar üzerinden % 28

2011–2012 dönemi için, temel oranın uygulandığı vergilendirme eşiği 35.000 Pound’dur. Değer artış kazançlarının vergilendirilmesi, vergi mükellefinin üst gelir diliminde bulunan kazançlarının vergilendirilmesi ile etkileşim içindedir. Eğer vergi mükellefinin vergilendirilebilir geliri, hali hazırda temel oranın uygulandığı vergilendirme eşiğini aşmışsa, %28’lik gelir vergisi oranı üzerinden vergilendirilir. Diğer yanda eğer vergilendirilebilir geliri temel oranın uygulandığı gelir eşiğini aşmamış ise, bu tür kazançları % 18 vergi oranı üzerinden vergiye tabi olur. Bu limiti aşan miktarlar % 28 vergi oranının uygulanmasına neden olur¹⁸.

2008–2009 döneminden önce değer artış kazançları vergi mükellefinin marjinal oranından vergilendiriliyordu. Vergi oranları, vergilendirilebilir gelirin üst tutarına göre %20 ve %40 vergi oranları ile vergilendiriliyordu. 2008–2009 döneminden önce, varlığın elde tutulma süresi ve doğasına göre (ticari ve ticari olmayan varlıklar) vergilendirilebilir geliri düşürmek için indirimler uygulanıyordu. Enflasyon indirimi sağlayan endeksleme indirimi yapılması da önceden mümkündü. Bireyler, vasiyeti tenfiz görevlileri ve Trustlar bakımından, enflasyon endekslemesi, 06.04.1998 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kaldırıldı ve şuanda kaldırılmış olan konik indirimle yer değiştirdi. 31.03.1998 sonrası meydana

¹⁶ Angloinfo The Global Expat Network United Kingdom, Personal Income Tax in the United Kingdom, erişim 2013, <http://uk.angloinfo.com/money/income-tax/>

¹⁷ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 8

¹⁸ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 8

gelen sahiplik ve kısmi sahiplik dönemleri için endeksleme indirimi tanınmadı. 06.04.2008 tarihinden etkili olmak üzere, 31.03.1998 tarihine kadar birikmiş olan endeksleme indirimleri de yürürlükten kaldırıldı¹⁹.

2011–2012 döneminde; bireyler için 10.600 Pound ve Trustlar için 5.300 Pound temel yıllık istisna bulunmaktadır. İstisnalar ayrıca; vergi mükellefinin tek veya ana ikametgâhının elden çıkarılmasında, yarış atlarının satılmasında, ölüme bağlı elden çıkarmalarda, hükümet tahvillerinin ve nitelikli şirket tahvillerinin elden çıkarılmasında, sterlin olarak ve sermaye hissesine dönüştürülmeyen sermaye borçlanmalarına, orman veya ağaçlık alanın sahibi tarafından satılan kesilmiş veya kesilmemiş kerestelik ağaçlara, hediyelere ve hayır işlerine de uygulanır.

06.04.2008 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, konik indirimlerin yerini girişimci indirimi almıştır. Buna göre vergi iskontosu; işletmenin tamamının veya bir kısmının (belirli durumlarda hisselerin ve tahvillerin elden çıkarılmasını da içerir) elden çıkarılmasından elde edilen veya bununla bağlantılı gelirin ilk 5 milyon Poundluk kısmına etki eder ve bu miktar %10 efektif vergi oranı ile değer artış kazancı vergisine tabi olur. Girişimci indirimi, nitelikli işletmelerin elden çıkarılması bakımından da uygulanır. Girişimci indirimine hak kazanma bir dizi şarta bağlıdır. 2011–2012 dönemi için geçerli olmak üzere, 2011 yılı bütçesi, hayat boyu sınırını 10 milyon Pounda arttırmıştır²⁰.

Mülklerdeki bazı spekülatif işlemlerden elde edilen kârlar, değer artış kazancı vergisi yerine gelir vergisine tabidir. Sermaye zararları, aynı dönemde net vergilendirilebilir gelir üreten değer artış kazancından mahsup edilir. Eğer sonuç zarar ise, gelecekte ortaya çıkacak değer artış kazancından mahsup edilmek üzere süresiz olarak ileri devredilir. Değer artış kazançları genel olarak gelirden mahsup edilmez, ancak borsaya kota edilmemiş ticarete şirketlerinin hisselerinden olan zararlar, mevcut veya önceki vergi yılı gelirlerinden mahsup edilebilir²¹.

3- KİŞİSEL İNDİRİMLER, İSTİSNALAR VE KREDİLER

3.1- İndirimler

3.1.1- Faiz

Bireyler tarafından ödenen faizler eğer şu şartları taşıyorlarsa genel olarak gelirden indirimi kabul edilir:

- Yıllık olsun ya da olmasın borç faizleri, ancak bankadaki hesap bakiyesinden daha fazlasını çekmek dolayısıyla ödenen faizler hariç,

- Özel amaçlar için olanlar.

Özel amaçlar şunları içerir:

- Kapanmış ticaret şirketinin % 5 veya daha fazla sermaye hissesi iktisabı,

- Eğer borç alan zamanının büyük bir kısmını işini yürütmek için kullanıyorsa, kapanmış bir ticari şirkete borç vermek veya hisselerini iktisap etmek,

- İşçi kontrolündeki şirket hisselerinin iktisabı,

- Ortaklık içindeki payların iktisabı ve

- Ortaklık veya istihdam da kullanılmak için makine veya tesis (ör. Araba) iktisabı.

¹⁹ a.g.e. s.8

²⁰ a.g.e. s.9

²¹ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 8

Bireyler tarafından ödenen diğer faizler, tüm kaynaklardan elde edilen gelirlerden genel olarak indirilmek yerine, bazı kaynaklardan elde edilen gelirin hesaplanmasından indirim yapılması yoluyla gelirden indirilir. Örneğin ticari kazançlar ile bağlantılı ödemeler, ticari gelirlerden indirilir²².

3.1.2- Sigorta Primleri

Emeklilik sistemine ödenen primler kanuni sınırlara tabi olarak indirilebilir. Hayat sigortası primleri genel olarak indirilemez.

3.1.3- Eğitim Harcamaları

Eğitim harcamaları indirimi birçok şarta bağlı olarak, işçinin mevcut veya olası işi ile alakalı harici bir eğitim kursu dolayısıyla yüklendiği masraflar bakımından tanınmıştır. Burada işveren tarafından eğitim kursu için sağlanan katkı payı işçi bakımından gelir vergisinden istisnadır. Serbest meslek erbabı kişi tarafından tamamen ve özellikle kendi mesleği veya şahsi işletmesi ile ilgili amaçlar bakımından yapılan eğitim harcamaları indirim konusu yapılabilir.

3.1.4- Bağışlar

Hediye yardımı veya maaş dağıtım sistemine göre İngiltere hayır kurumlarına verilen hediyeler için bireyler vergi indirimi elde edebilirler. Bireyler tarafından yapılan tüm bağışlarda; büyük ya da küçük, düzenli ya da bir kerelik olması, hediye yardımları için vergi indirimini belirler.

Hediyeler ayrıca maaş dağıtım sistemi altında da yapılabilir. Burada çalışanlar, işverenleri kendi maaşlarından hayırsever bağışları kesip yetkili hayır kurumlarına dağıtmakla yetkilendirebilirler.

Genel olarak hediyeler, bireysel gelir vergisi yükümlülüğünün hesaplanmasında indirim konusu yapılamaz. Ancak özel hisse senetleri ve tahviller ve hayır için hediye edilen İngiltere gayrimenkulleri bakımından, vergi indiriminin miktarı, bunların piyasa değerleri üzerinden dikkate alınır.

3.1.5- Yatırım Teşvik İndirimleri

3.1.5.1- Kurumsal Ticaret Yatırımları

İşletme yatırım planı olarak da bilinen kurumsal ticaret yatırımları için vergi indiriminin ana özellikleri şunlardır²³:

- Yatırım, nitelikli ticari faaliyet yürüten nitelikli şirket hisselerini elinde bulunduran birey tarafından mutlaka, 3 yıllık bir süreyi taahhüt edecek şekilde yapılmalıdır,
- Nitelikli şirket, plana uygun olarak hisselerin basıldığı tarihte borsada kota edilmemiş bir şirket olmalıdır ve şirketin kota edileceği zaman bir düzenlemenin yapılmamış olması sağlanmalıdır,
- Tasarruflar için indirim, 500.000 Pounda kadar olan yatırımlardan alınan gelir vergisi oranından (% 20) sağlanmıştır. 2011 bütçe amaçları bakımından, devlet yardımı olarak kabul edilmektedir ve vergi indiriminde bir artış gerçekleştirilerek oran % 30 yapılmıştır,
- İşletme yatırım planına yeniden yatırılan kazanç üzerinden alınacak değer artış kazancı vergisi, işletme yatırım planı hisseleri elden çıkarılana veya yatırımcı 3 yıl içinde yerleşik durumdan çıkana kadar tecil edilmiştir,

²² HM Revenue & Customs, Income Tax Rates and Allowances, Erişim 2013, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

²³ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 10

- İndirimin kaldırılmadığı hisselerin elden çıkarılması durumunda değer artış kazancı vergisi istisnaları bulunmaktadır,
- Orijinal indirimi kaldırılmayan hisselerin elden çıkarılmasından oluşan zararların ya gelir vergisinden veya değer artış kazancı vergisinden indirimi sağlanmıştır,
- Yatırımcının daha önceden şirketle bir bağının olmaması,
- Yatırımdan önce brüt varlığı 7 milyon Pounddan fazla olmayan şirketlere katılımın sınırlı olması ve yatırım sonrası brüt varlığın 8 milyon Poundu aşmaması. Söz konusu şirketin, grup şirketlerin başı olması durumunda, bu limit tüm grup varlıklarının brüt tutarına uygulanır,
- Yatırım yapılan paranın en az % 80'inin 12 ay içinde tamamen şirket amaçları için kullanılmış olmalıdır. Artan miktarında takip eden 12 ay içinde kullanılmış olmalıdır,
- Önemsiz miktarlar dışında yatırımcıya en az 12 aylık bir dönem içinde bir değer dönmemiş olması gerekmektedir.
- Bu İngiltere içinde ticaret yapan dar mükellef şirketlerdeki yatırımları da içerir,
- İngiltere'de vergisini ödemekle yükümlü olan dar mükellef yatırımcılar için indirim mümkündür.
- Plan, özel kiralanmış konutlara uygulanamaz.

3.1.5.2- Risk Sermayesi Yatırım Ortaklığı

Risk sermayesi yatırım ortaklığı ise bir kolektif yatırım sistemi olup temel özellikleri şunlardır²⁴:

- Risk sermayesi yatırım ortaklığı, menkul kıymetler borsasına kote edilmiş bir yatırım şirkettir, yatırımının % 70'i kote edilmemiş nitelikli şirketlerde ve gelirinin % 85'ini dağıtır,
- Gelir vergisi indirimi, her yıl 200.000 Pounda kadar, iştirak taahhüdünde bulunan miktarın % 30'u oranında sağlanır,
- 06.04.2004 tarihinden önce risk sermayesi yatırım ortaklığının iştirak taahhüdünde bulunduğu hisseler için, elde edilen kazancın tekrar risk sermayesi yatırım ortaklığına yatırılması durumunda değer artış kazancı vergisi, risk sermayesi yatırım ortaklığının hisseleri elden çıkarılana ya da yatırımcı 3 yıl içinde dar mükellef haline gelene kadar ertelenir,
- Risk sermayesi yatırım ortaklığının rüçhanlı olmayan hisselerinden elde edilen kâr payları gelir vergisinden istisnadır. Bu vergi indirimi sadece maksimum 200.000 Pounda kadar izin verilen hisse iktisapları için uygulanır,
- Vergi indirimin yürürlükten kaldırılmadığı hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen değer artış kazançları vergiden istisnadır. Bu vergi indirimi sadece maksimum 200.000 Pounda kadar izin verilen hisse iktisapları için uygulanır,
- Yatırım yapılan paranın en az % 80'inin 12 ay içinde tamamen şirket amaçları için kullanılmış olmalıdır. Artan miktarında takip eden 12 ay içinde kullanılmış olmalıdır,
- Eğer risk sermayesi yatırım ortaklığının hisse senetleri basıldıktan 5 yıl içinde elden çıkarılırsa vergi indirimi yürürlükten kalkar.

3.1.5.3- Yatırım Bölgesi Sanayi Binaları

Onaylanmış yatırım bölgelerinde ticaret binaları ve oteller şeklinde yapılan yatırımlar; ilk etapta %

²⁴ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 11

100 indirilebilir veya direkt amortisman ayırma yolu ile yıllık % 25 indirim sağlanabilir. İndirim talep edilen yılda ve takip eden yıllarda toplam gelirden yapılabilir.

3.1.5.4- Bireysel Tasarruf Hesabı

2011–2012 dönemi için bireysel tasarruf hesabında yapılacak maksimum yıllık yatırım tutarı 10.680 Pound'dur. İki türlü bireysel tasarruf hesabı bulunmaktadır. Bunlar menkul kıymetler tasarruf hesabı ve nakit tasarruf hesabıdır.

3.2- İstisnalar

2011–2012 dönemi için toplam gelirden indirilecek temel istisna rakamı 7.475 Pound iken bu rakam 2012-2013 dönemi için 8.105 Pounda çıkarılmış ve 2013-2014 dönemi bakımından değiştirilmemiştir. Vergilendirme döneminde 65 yaş ve üzerinde olanlara yaş istisnası tanınmaktadır²⁵.

Eğer 2011–2012 dönemi için toplam gelir 24.000 Poundu aşarsa, yaş istisnası aşan miktar için yarısına düşürülür. 2011–2012 döneminde 65–74 yaş arası kişiler için istisna tutarı 9.940 Pound iken 2012–2013 döneminde istisna tutarı 10.500 pounda yükseltilmiştir. 74 yaş üzeri kişiler için bu tutar 2011–2012 dönemi için 10.090 Pound, 2012–2013 dönemi için 10.660 Pound olarak belirlenmiştir²⁶.

Temel kişisel istisna tutarı uygulaması 100.000 Poundu aşan geliri olanlar için kısıtlanmıştır. Bu miktarı aşan her Pound için istisna rakamı ortadan kalkana kadar bir indirim oranı uygulanır.

3.3- Krediler

Birçok durum için vergi kredisi uygulaması sağlanmıştır. Vergi kredisinin tutarı, taban miktarın % 10 ile sınırlandırılmıştır.

2011–2012 dönemi için rakamlar şöyledir:

- Evli çiftler ve eşcinsel partnerler için 2.800 Pound olan taban miktarın % 10'u, yani 280 Pound,
- Bakmakla yükümlü olunan bir kişi bulunan veya eşlerin yaşları 74 yaşını geçen, evli çiftler ve eşcinsel partnerler için, 7.295 olan taban miktarın % 10'u, yani 730 Pound.

Sosyal güvenlik yardımlarının bir türü olan çocuk vergi kredisi de belli şartlar altında uygulanmaktadır.

4- ZARARLAR

Ticari zararlar mevcut veya önceki yıl diğer gelirlerinden mahsup edilebilir veya süresiz olarak ileri devredilebilir. Bunlar ayrıca içinde bulunulan yılın değer artış kazançlarında da mahsup edilebilir. Bazı ticaret zararlarının bir yıl yerine üç yıl geriye taşınabildiği geçici zarar indirim uygulaması bulunmaktadır. Bu uygulama kapsamına 2008–2009 ve 2009–2010 dönemlerindeki nitelikli zararlar girmektedir. Zararlar ilk olarak mutlaka sonraki yılın gelirinden mahsup edilmelidir daha sonra artan miktar her bir vergi yılı için 50.000 Pound ile sınırlı olacak şekilde geriye taşınabilir²⁷.

Ticaretin başlamasından 7 yıl öncesine kadar yapılan ön ticaret harcamaları ticaretin başlaması ile indirilebilir. Ticaretin ilk 4 yılına ait zararlar, ticaretin başlamasından önceki 3 yıldan mahsup edilebilir.

²⁵ HM Revenue & Customs, Income Tax Rates and Allowances, Erişim 2013, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

²⁶ HM Revenue & Customs, Income Tax Rates and Allowances, Erişim 2013, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

²⁷ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 11

Vergilendirilebilir gelir eksiklikleri yani indirim fazlalıkları ve geliri aşan istisnalar ileriye taşınmazlar ya da değer artış kazançlarından mahsup edilemezler.

5- VERGİ ORANLARI VE GELİR STOPAJ VERGİSİ

Tablo1. İngiltere 2013–2014 Vergi Dönemi Gelir Vergisi Oranları

VERGİ DİLİMİ (POUND)			ORAN %		
			Kar Payı	Tasarruf	Diğer Gelirler
0	-	2.790	10	10	20
2.561	-	32.010	10	20	20
32.011	-	150.000	32,5	40	40
150.000	-	üstü	42,5	50	50

Kaynak: <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

2011–2012 vergi dönemi için, % 10 başlangıç oranı sadece 2.560 Pounda kadar olan tasarruf gelirlerine uygulanmaktayken bu gelir dilimi 2012-2013 yılı için 2.710 Pounda ve 2013-2014 yılı tasarruf gelirleri için de 2.790 Pounda yükseltilmiştir. Tasarruf dışı gelirler için temel oran ve yüksek oran olmak üzere iki ana oran bulunmaktadır. Tasarruf dışı gelirler; ücretleri, emeklilik gelirlerini, mülk gelirlerini, ticari ve serbest meslek kazançlarını kapsamaktadır.

2010–2011 vergi döneminden itibaren uygulanmaya başlayan % 42,5 ve % 50'lik ek vergi oranları, 150.000 Poundu aşan karpayları ve diğer gelirler için uygulanmaktadır. Bu oranlar 2012–2013 yılları için aynı kalırken, 2013–2014 döneminde 150.000 Poundu aşan karpayı gelirleri bakımından ek vergi oranı % 37,5'e düşürülürken ve diğer gelirler için % 50'lik oran devam edecektir. Kar payları bakımından, % 32,5 vergi oranı üst vergi oranıdır²⁸.

Değer artış kazancı dolayısıyla elde edilen menkul sermaye kazançları şu şekilde vergilendirilir;

- 35.000 Pounda kadar olan gelirlerde % 18
- 35.000 Poundu aşan gelirlerde % 28

Ücretler ve maaşlar, kazandığın kadar öde sistemi kapsamında kaynaktan stopaj vergisine tabidir. Sosyal güvenlik katkıları da stopaj yolu ile toplanmaktadır. Bu stopaj vergileri nihai vergi yükümlülüğünü temsil etmemektedir ancak doldurulacak vergi beyannamesindeki verginin miktarı ile dengelecektir.

Şirketler tarafından ödenen yıllık faizler ve İngiltere içinde bankalara ödenen kısa faizler dışındaki faizler tasarruf geliri olarak % 20 stopaja tabidir.

Yıllık emekli maaşı ve yıllık ödemeler; patent hakları ve bazı özel kiralılar ör. Elektrik hatları kiralanması gibi gelirler % 20 temel orandan stopaja tabi tutulur.

²⁸ HM Revenue & Customs, Income Tax Rates and Allowances, Erişim 2013, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>

5.1- Vergilendirme Dönemi ve Gelir Vergisi Beyannamesi

Gelir ve değer artış kazançları için vergi yılı içinde bulunulan yılın Nisan ayının 6. gününden sonraki yılın Nisan ayının 5. gününe kadar olan dönemdir. Ticari ve serbest meslek gelirleri hesap dönemi esasına göre, hesap döneminin sonunda vergilendirilir. Örneğin 30 Haziran 2011 tarihinde sona eren hesap dönemi kazançları 2011–2012 gelir vergisi bakımından dikkate alınır. Diğer kazançlar elde edildikleri yıl esasına göre değerlendirilir. Örneğin, BK banka mevduat faizi 30 Eylül 2011 tarihinde elde edilmiş ise 2011–2012 vergilendirme dönemi içinde değerlendirilir²⁹.

İngiltere, kişilerin kendi vergi beyannamelerini doldurdukları ve vergi yükümlülüklerini hesapladıkları kişisel beyan sistemini kullanmaktadır. Burada ön değerlendirme sistemi bulunmamaktadır. 2007–2008 döneminde sonraki dönemler için vergi beyannamesinin beyan süresi kağıt ortamından ki beyannameler için vergilendirme yılının bitimini takip eden 31 Ekim, online beyannameler için 31 Ocak'tır. Örneğin eğer vergilendirme dönemi 31 Mart 2011 tarihinde bitmiş ise, beyan döneminin sonu kağıt ortamındaki beyannameler için 31 Ekim 2011, elektronik olarak gönderilen beyannameler için 31 Ocak 2012 tarihi olacaktır.

Eşler ve eş cinsel partnerler ayrı olarak vergilendirilirler ve her bir eş veya partner kendi vergi işlemlerinden sorumludur.

6- SONUÇ

İngiltere'nin toplam vergi gelirleri içindeki payı bakımından dolaysız vergi gelirleri, AB ortalamalarına göre oldukça yüksek bir paya sahip bulunmaktadır. Vergi gelirleri yapısı genel olarak dolaysız vergi gelirlerine dayanmaktadır. Ayrıca tarihsel ve geleneksel önemi bakımından gelir vergisi, İngiliz vergi sisteminde önemli bir konuma sahiptir.

Gelir kaynağının türüne göre farklı vergilendirme kuralları uygulanırken, vergilendirilebilir gelir, gelirin elde edilmesi için yapılan harcamalar ve istisnaların düşülmesi ile hesaplanır. Ayrıca Anglo-Sakson hukukunun yansıması olan "trust" gibi oluşumlardan elde edilen gelirlerde, bu oluşumdan gelir elde eden yatırımcıların türüne göre değişiklik göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Angloinfo The Global Expat Network United Kingdom, <http://uk.angloinfo.com/money/income-tax/>
- Deloitte International Tax, United Kingdom Highlights 2012
- Eurostat European Commission, **Taxation Trends In The European Union 2011 Edition**, Belgium, 2011
- HM Revenue & Customs, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm>
- IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012
- OKAT, Y.Ö., "Kollektif Yatırım Modellerine İlişkin AT ve Ülkemiz **Düzenlemelerinin** Karşılaştırılması ve Yeni Bir Kollektif Yatırım Modeli Olarak Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklıkları (Investment Companies With Variable Capital)", 2000
- <http://www.spk.gov.tr/yayingoster.aspx?yid=455&ct=f&action=displayfile&ext=.pdf>

²⁹ IBDF, Personal Income Tax System In United Kingdom, 2012, s: 13